

III

(Pripremni akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

523. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-A ODRŽANO 22. I 23. VELJAČE 2017.

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Svemirska strategija za Europu”

(COM(2016) 705 final)

(2017/C 209/03)

Izvjestitelj: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 26.10.2016.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	9.3.2017.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	30.3.2017.
Plenarno zasjedanje br.:	524
Rezultat glasovanja	199/02/03
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO pozdravlja Komunikaciju Europske komisije „Svemirska strategija za Europu” i podupire predložene smjernice. U smjernicama je iznesen niz novih elemenata, primjerice otvaranje prema civilnom društvu, usredotočenost na mala i srednja poduzeća (MSP-ove), poticaj za istraživanja i razvoj te potreba za osiguravanjem dostatnih financijskih tokova u svemirskim aktivnostima, pored ostalog mobilizacijom privatnog kapitala.

1.2. Odbor potiče Komisiju da nastavi s takvim djelovanjem i svoje napore usmjeri prema još ambicioznijim ciljevima. Prvi dio Komunikacije naslovljen je „Povećavanje koristi svemira za društvo i gospodarstvo EU-a” i obuhvaća mnoge preporuke Odbora iz njegova projekta „Svemir i društvo”.

1.3. EGSO je svjestan dvojne naravi svemirskih kapaciteta, ali ponavlja svoju snažnu potporu svemirskoj politici usmjerenoj na **civilne potrebe** (mir i suradnju), prepoznajući važnost uporabe sustava za praćenje svemira za potrebe javne sigurnosti i zaštite. Ta dvojna namjena predstavlja jedan od ključnih čimbenika uspjeha integriranih i usklađenih politika u svrhu zaštite dobrobiti europskih građana.

1.4. S obzirom na odlične rezultate u smislu preciznosti i pouzdanosti, ESGO se nada da će Komisija izraditi uredbu kojom će uporaba sustava Galileo kao sustava za geopozicioniranje u Europi postati prioritetna, odnosno u nekim slučajevima preferencijalna.

1.5. Ulaganja predviđena za predstojeće godine dostatna su za programe Copernicus i Galileo, no potrebno ih je zajamčiti. Sljedeće će se godine pokrenuti rasprava o novom višegodišnjem financijskom okviru Unije; Odbor se nada dodjeli dodatnih sredstava u svrhu odgovora na nove izazove koje predstavljaju klimatske promjene, sigurnost i zaštita od vanjskih prijetnji. Program Obzor 2020. i strukturni fondovi mogli bi se upotrebljavati u svrhu podupiranja aktivnosti razvoja svemirskog sektora.

1.6. EGSO traži da Europska komisija zajedno s Europskom investicijskom bankom pronade nove mogućnosti financiranja kako bi se pozornost privatnih ulagača usmjerila na svemirski sektor. U tu bi svrhu Komisija mogla dati doprinos organiziranjem sastanaka koji bi se održavali na razini dotičnih država članica, a na kojima bi banke, institucijski ulagači i poduzeća mogli razmatrati nove oblike ulaganja, uključujući i svemirske klastere.

1.7. EGSO smatra da se dugoročni uspjeh Strategije EU-a za svemir može osigurati isključivo aktivnim sudjelovanjem svih država članica. To se može postići konkretnim i ciljanim mjerama za izgradnju kapaciteta usmjerenih na pružanje pomoći, i to posebice državama članicama koje su počele graditi svemirske kapacitete i razvijati interes za to područje. Takve se mjere, primjerice, mogu provoditi obukom, podizanjem javne svijesti, savjetovanjima (i onima tehničke naravi i onima usmjerenima na korisnike), demonstracijskim projektima, regionalnim inicijativama, sinergijama između država s naprednim svemirskim kapacitetima i onima gdje su ti kapaciteti tek u nastajanju te drugim mjerama prilagođenima radi zadovoljavanja potreba država članica.

1.8. Od najveće su važnosti obrazovanje i podizanje javne svijesti o koristima informacija i podataka prikupljenih tijekom svemirskih aktivnosti. Osim toga, važno bi bilo i uključivanje svemirskih aktivnosti u nastavne planove škola, sveučilišta i ustanova za dodatno obrazovanje.

1.9. Osposobljavanje tehničara i inženjera od presudne je važnosti za budućnost europske industrije. Jačanje europskog tržišta rada, unapređenje infrastrukture za vježbe i ispitivanja, centara izvrsnosti i ustanova za cjeloživotno učenje te stalno podizanje razine znanja i vještina uključujući znanost o svemiru moraju biti temelji europske svemirske strategije.

1.10. Odbor u tom pogledu traži od Komisije da ispita izvedivost stvaranja jedinstvenog portala na kojemu bi bile prikazane sve aktivnosti raznih organizacija i agencija. Portal bi trebao biti dostupan svim zainteresiranim članovima javnosti i operaterima, isticati koristi svih tekućih aktivnosti te naglašavati potencijalne prilike u području svemirskog gospodarstva dostupne posebno MSP-ovima.

1.11. U najnovijem mišljenju o Europskoj inicijativi o računalstvu u oblaku ⁽¹⁾ Odbor je ukazao na kritične čimbenike „koji Europi onemogućuju da iskoristi potencijal podataka, posebice u pogledu nedostatka interoperabilnosti, rascjepkanosti struktura i njihove zatvorenosti prema drugim doprinosima i razmjenama”. Isti problemi očito postoje i u zemaljskoj infrastrukturi europskog svemirskog programa i potrebno ih je što prije riješiti.

1.12. Europa ima odličnu infrastrukturu za lansiranje satelita, uključujući novu generaciju lansirnih sustava kao što su Ariane i Vega koja ostvaruje znatne uštede, djelomično zahvaljujući povećanoj suradnji među državama članicama. Razvoj ponovno upotrebljivih letjelica nosača dovest će do znatnog smanjenja troškova i omogućiti da pristup svemirskim aktivnostima dobiju one zemlje koje nemaju sredstva za osiguravanje učinkovite infrastrukture u svemiru.

1.13. Postoji sve veći interes za uporabom malih satelita za komunikaciju i sustava za praćenje. Čak i unutar tržišta motrenja Zemlje očekuje se znatan rast tržišta malih satelita zbog novih aplikacija. Stoga će biti važno da se EU usredotoči na razvijanje minisatelita i nanosatelita u svrhu iskorištavanja prednosti tog tržišta. Istodobno, oni će predstavljati priliku ne samo za manje države članice, već i za privatne operatere. EGSO naglašava, međutim, da će takav porast manje skupih satelita za praćenje površine Zemlje dovesti do stvaranje ogromne količine podataka. Zaštita privatnog života svakog građanina i korisnika treba biti prioritet te biti zajamčena uz pomoć mjera osvješćivanja i strogih propisa ⁽²⁾.

⁽¹⁾ SL C 487, 28.12.2016., str. 86. (točka 3.5).

⁽²⁾ Vidjeti mišljenje EGSO-a (SL C 125, 21.4.2017., str. 51.).

1.14. Zajamčeni pristup svemirskoj infrastrukturi i sigurnost infrastrukture među glavnim su prioritetima koje će Komisija morati razmotriti. Suradnja s drugim zemljama od presudne je važnosti kako bi se izbjegli navala na najpovoljnije orbite i manjak interesa za rješavanje pitanja svemirskog otpada. Stoga je potrebno pojačati diplomatske aktivnosti povezane s upravljanjem svemirom. EGSO istodobno preporučuje EU-u da potiče inovacije na području čišćenja otpada u svemiru.

1.15. Na nedavnim sastancima na globalnoj razini ⁽³⁾ također je istaknuta važnost takve suradnje. Na njima su utvrđena četiri stupa: gospodarstvo, društvo, dostupnost i diplomacija. Ta su pitanja uvijek bila u središtu pozornosti Odbora koji je preuzeo inicijativu isticanja njihove važnosti u kontekstu gospodarstva i društva.

1.16. Stoga je potreban novi pristup uporabi podataka kako bi se MSP-ovima olakšala njihova dostupnost, kako bi se građane i MSP-ove upoznalo s njihovom mogućnošću da bez ikakve diskriminacije pristupe informacijskim kanalima velikih podataka, kako bi se unaprijedila zaštita od kibernetičkih napada te kako bi se stalno razvijale nove primjene uz pomoć ciljanih inicijativa temeljenih na kreativnosti naših istraživača, sveučilišta i poduzeća. EGSO ističe da, u skladu s Aarhuškom konvencijom, korištenje velikih podataka za zaštitu okoliša treba biti omogućeno po pristupačnim cijenama.

2. Sažetak prijedloga Komisije

2.1. EU trenutačno ima drugi najveći proračun za svemir u svijetu i predstavlja najvećeg institucionalnog klijenta usluga lansiranja u Europi. Posjeduje sustave svjetske klase: Copernicus za promatranje Zemlje te EGNOS i Galileo za satelitsku navigaciju i geopozicioniranje. Od 2014. do 2020. samo će EU uložiti više od 12 milijardi EUR u svemirske aktivnosti.

2.2. Svemirske tehnologije postale su neophodan dio svakodnevnih života europskih građana. Štoviše, rješenja temeljena na svemiru donose koristi u čitavom nizu područja, uključujući upravljanje u slučaju katastrofa, poljoprivredu, promet, energetska infrastrukturu i globalne izazove. Svemirske tehnologije, podaci i usluge mogu poduprijeti brojne politike i ključne političke prioritete EU-a. Svemir je i strateški važan za Europu; jača ulogu Europe kao globalnog čimbenika te je važan za njezinu sigurnost i obranu, a također može pomoći u stvaranju novih radnih mjesta te poticanju rasta i ulaganja. Europa ima uspješnu industriju proizvodnje satelita, koja obuhvaća otprilike 33 % otvorenih svjetskih tržišta, kao i dinamičan sektor nizvodnih usluga (eng. *downstream*) s velikim brojem MSP-ova. Vrijednost europskog svemirskog gospodarstva 2014. godine bila je procijenjena na 46 – 54 milijarde EUR, što predstavlja oko 21 % vrijednosti globalnog svemirskog sektora.

2.3. Na temelju članka 189. Ugovora (UFEU) Komisija predlaže novu Svemirsku strategiju za Europu usmjerenu na četiri strateška cilja:

A. Povećavanje koristi svemira za društvo i gospodarstvo EU-a

- a) poticanjem uporabe svemirskih usluga i podataka te
- b) unapređenjem svemirskih programa EU-a i ispunjavanjem potreba novih korisnika.

B. Poticanje globalno konkurentnog i inovativnog europskog svemirskog sektora

- a) podupiranjem istraživanja i inovacija te razvoja vještina te
- b) poticanjem poduzetništva i novih poslovnih prilika.

C. Osnaživanje autonomije Europe pri pristupu i upotrebi svemira u sigurnoj okolini

- a) zadržavanjem autonomnog europskog pristupa svemiru
- b) osiguravanjem pristupa radiofrekvencijskom spektru
- c) osiguravanjem zaštite i otpornosti kritične europske svemirske infrastrukture te

⁽³⁾ Forum na visokoj razini „Svemir kao pokretač socioekonomskog održivog razvoja“ (*Space as a driver for socio-economic sustainable development*). Dubai, 24. studenog 2016.

d) jačanjem sinergija između civilnih i sigurnosnih svemirskih aktivnosti.

D. Jačanje uloge Europe kao globalnog čimbenika i promicanje međunarodne suradnje.

3. Opće napomene

3.1. EGSO oduvijek vrlo aktivno podupire Komisiju i dionike u pitanjima povezanim sa svemirom.

3.2. EGSO je postavio niz prioriteta u svojim mišljenjima o svemiru:

- uvođenje proaktivnih politika za MSP-ove i potpore za zapošljavanje,
- uključivanje država članica koje su počele graditi svemirske kapacitete i razvijati interes za svemirske aktivnosti,
- znatno poboljšanje upravljanja na europskoj razini,
- uključivanje civilnog društva u postupak utvrđivanja strateških izbora,
- ulaganje u sektor i isticanje uloge financijskih i investicijskih fondova,
- podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja te promicanje studijskih programa na svim razinama u području svemirske industrije i tehnologije,
- razvoj suradnje u području svemira među europskim, nacionalnim i regionalnim vlastima, poduzećima i krajnjim korisnicima.

4. Posebne napomene

4.1. *Svemirska strategija i VFO* ⁽⁴⁾: *financijski aspekti*

4.1.1. Ambiciozna strategija zahtijeva ambiciozan proračun. Prema tvrdnjama Komisije, proračun za svemir EU-a drugi je najveći na svijetu. On je kombinacija proračuna Europske unije, zasebnih proračuna za svemir država članica i proračuna Europske svemirske agencije (ESA). Proračun Sjedinjenih Američkih Država skoro je četiri puta veći od proračuna EU-a. Veoma je teško procijeniti stvarne izdatke Rusije i Kine u području svemira s obzirom na to da nisu javno dostupni svi podaci koji se odnose na njihove svemirske aktivnosti. S druge strane, uspoređuju li se proračuni za svemir kao postotak BDP-a, Europa je tek na šestom mjestu.

4.1.2. Ambiciozni ciljevi Europske komisije iziskuju mobilizaciju golemih ulaganja koja javni sektor jednostavno ne može priuštiti sâm. Za pružanje potpore razvoju istraživanja i novih aplikacija ključno je sudjelovanje privatnih ulagača, bankarskog sektora, investicijskih fondova i drugih financijskih dionika.

4.1.3. U Komunikaciji se niti dovoljno naglašava niti dovoljno podržava ključna uloga MSP-ova; uloga MSP-ova i osobito inovativnih novoosnovanih poduzeća trebala bi se ojačati. I dok se više pozornosti posvećuje njihovoj snazi u smislu inovacija, predložena financijska rješenja ne zadovoljavaju stvarne potrebe sektora, od kojih je jedna kroničan nedostatak financijskih sredstava. S obzirom na postojeću visoku razinu rizika, bankovni sustav nevoljko podupire inovacije. Mnogi MSP-ovi ne mogu sudjelovati u javnim pozivima na dostavu ponuda jer su pozivi često posebno sastavljeni za velike subjekte. Stoga bi trebalo dodatno poduprijeti MSP-ove uvođenjem poziva na dostavu ponuda za trgovačka društva tih veličina. Otvorenije podugovaranje izvođenja radova s većim brojem MSP-ova na velikim projektima također bi mogao biti jedan od koraka u pravom smjeru. Program Obzor 2020. i drugi programi istraživanja i razvoja imaju značajnu ulogu, a njihova bi se uporaba trebala maksimirati iz perspektive MSP-ova.

4.1.4. EGSO je zabrinut zbog eventualnog „brexita” i njegovih posljedica na europske svemirske aktivnosti. Ujedinjena Kraljevina jedna je od vodećih država članica u području svemira. EU stoga mora razmotriti moguće načine suradnje s Ujedinjenom Kraljevinom u sektoru svemira.

⁽⁴⁾ Višegodišnji financijski okvir (VFO).

4.2. Izgradnja kapaciteta u državama članicama

4.2.1. U svemirske aktivnosti nisu uključene sve države članice EU-a, a koristi svemirskih aktivnosti, nažalost, ne vide svi sektori (privatni i javni). U javnom sektoru, primjerice, svemirske aktivnosti mogu se učinkovito upotrebljavati u nizu različitih područja, uključujući ažurno teritorijalno praćenje, praćenje učinkovitosti izolacije stambenih objekata, otkrivanje nezakonitih odlagališta otpada i još mnogo toga.

4.2.2. U cilju osiguravanja konkurentnosti svemirskog sektora EU-a, od ključne je važnosti u te svemirske aktivnosti uključiti sve države članice s rastućim kapacitetima i interesima, zajedno s njihovim dionicima, poslovnim subjektima, istraživačima i drugim institucijama. Komisija treba predvidjeti konkretne mjere.

4.3. Upravljanje

4.3.1. Odbor podržava činjenicu da su riješena pitanja upravljanja o kojima je nedavno nastala rasprava te koja je EGSO istaknuo u nizu svojih prethodnih mišljenja. Strategija Europske svemirske agencije (ESA) potvrđena je u sklopu Ministarskog vijeća ESA-e u prosincu 2016. (uklj. dodjeljivanje proračunskih sredstava različitim programima za razdoblje 2017. –2021.). Strategije ESA-e i EU-a više se ne razlikuju, već su komplementarne.

4.4. Nizvodne usluge i infrastrukturni zahtjevi

4.4.1. Potrebno je **hitno** uspostaviti centre velikih podataka u svrhu pohranjivanja, preliminarne obrade i analize pohranjivanja podataka preuzetih s Copernicusa. Mogućnost uporabe povijesnih podataka, u kombinaciji s Copernicusom, također je izuzetno važna za razvoj novih alata u tom području.

4.4.2. EU se obvezao na ambiciozan sporazum COP21 i ciljeve održivog razvoja. EGSO naglašava da su satelitski sustavi za praćenje i objekti za obradu velikih podataka na terenu od ključne važnosti za uspješnu provedbu lokalnih i globalnih obveza. Očito postoji potreba za novim alatima povezanim s klimatskim promjenama, na što je EGSO pozivao u prethodnim mišljenjima, kao što je NAT/696 ⁽⁵⁾.

4.4.3. Kako je dogovoreno u okviru sporazuma COP21, LULUCF ⁽⁶⁾ ima važnu ulogu u apsorpciji trenutačnih razina CO₂ u atmosferi. Šume predstavljaju spremnike ugljika, a svakodnevno precizno praćenje stanja šuma može spriječiti nezakonito rušenje stabala i potaknuti aktivno upravljanje šumama, uključujući sadnju većeg broja stabala koja brzo rastu te rano otkrivanje i sprečavanje šumskih požara. Sadašnji prijedlozi EU-a, kojima se dopušta poravnanje emisija CO₂ u sektorima kao što su industrija ili promet pomoću spremnika ugljika temeljenih na šumama ili putem rasta šuma, stavljaju znatno veći naglasak na gospodarska, socijalna i ekološka pitanja. Prijedlozi jasno naglašavaju hitnu potrebu za alatima praćenja zasnovanim na programu Copernicus. Ti su alati u međunarodnom kontekstu od presudne važnosti jer se mogu upotrebljavati za precizno praćenje stvarne razine napretka u ublažavanju i apsorpciji u različitim državama diljem svijeta.

4.4.4. EGSO potvrđuje da su satelitski sustavi za praćenje i podatkovni centri izuzetno važni za održivu proizvodnju hrane u budućnosti. Posebno valja istaknuti značajne koristi za preciznu poljoprivredu, posebno zato što Galileo i GNSS mogu ostvariti uštedu fosilnih goriva. Nadalje, softver koji koristi slike s Copernicusa u različitim spektrima može točno utvrditi područja na poljima na kojima su razine vlage ili hranjivih tvari nedostatne ili prekomjerne, omogućujući tako prilagodbu količine vode i hranjivih tvari, što dovodi do uštede slatke vode i smanjenja uporabe gnojiva i pesticida na najmanju mjeru. Time se znatno povećava održivost poljoprivrednih sustava, promiču rano otkrivanje i sprečavanje bolesti bilja, predviđaju budući prinosi te jamče značajne gospodarske koristi i izuzetno pozitivan društveni i ekološki učinak.

4.4.5. Potrebno je dodatno razvijati preciznu meteorologiju u cilju omogućavanja ranog otkrivanja i sprečavanja ekstremnih vremenskih uvjeta ili pripremljenosti na ekstremne vremenske uvjete, čime bi se mogli smanjiti gubitci hrane na poljoprivrednim gospodarstvima i zaštititi ljudi od opasnosti za njihovo zdravlje i imovinu.

⁽⁵⁾ Mišljenje EGSO-a – Raspodjela tereta do 2030. te korištenje zemljišta, prenamjena korištenja zemljišta i šumarstvo (LULUCF) (SL C 75, 10.3.2017., str. 103.).

⁽⁶⁾ Korištenje zemljišta, prenamjena korištenja zemljišta i šumarstvo (LULUCF).

4.5. Informacije, obrazovanje i razina svijesti

4.5.1. EGSO je 2014. pokrenuo projekt „Svemir i društvo” čiji su partneri istaknuli potrebu za daljnjim napretkom pomoću uključivanja čitavog društva u raspravu o važnosti uloge Europe u svemirskom sektoru. Europsko civilno društvo mora biti propisno informirano ako želimo shvatiti njegova očekivanja i potrebe.

4.5.2. U komunikaciji Komisije ni u kojem se obliku ne upućuje na ovaj strateški izazov, iako je u 2016. godini održano javno savjetovanje o Svemirskoj strategiji za Europu. Rasprava o svemirskim politikama tradicionalno je ograničena na glavne dionike i jednostavno se zanemaruje činjenica da ako želimo razviti potrošačko tržište, potrošači moraju biti upoznati s prednostima i prilikama tehnologije te ih moraju biti svjesni.

4.5.3. Svaki veliki akter ima pojedinačnu komunikacijsku strategiju, no ne postoje zajednička vizija ili strateški plan koje bi se moglo predstaviti široj javnosti. EGSO smatra da se strategije ne mogu ostvariti bez uključivanja (javnih ili privatnih) dionika iz civilnog društva u plan djelovanja.

4.5.4. Potrebno je organizirati sastanke za krajnje korisnike na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. Također bi trebalo organizirati informativne kampanje uz aktivno sudjelovanje tijela lokalnih vlasti.

4.5.5. EGSO poziva Komisiju i glavne partnere da otvore portal za svemir i društvo u suradnji s javnim i privatnim organizacijama i poduzetnicima. Pružanje informacija i podizanje razine svijesti trebali bi biti glavni prioriteti nove svemirske politike, čiji će konačni cilj biti rješavanje stvarnih potreba javnosti.

Bruxelles, 30. ožujka 2017.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS
